

Till Länsstyrelsen Västernorrlands län

31 januari 2026

Yttrande med invändningar mot miljöbeskrivning till ansökan om bearbetningskoncession avseende litium, tantal, tenn och niob från Asera Mining AB 556817-9948, för området Järkvissle K nr 1

Naturskyddsföreningen i Västernorrland, härnäst benämnd föreningen eller Naturskyddsföreningen, har beretts tillfälle att yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen till ansökan om bearbetningskoncession för Järkvissle K nr 1. Föreningen vill med anledning därav framföra följande invändningar.

Bakgrund

Asera Mining AB, härnäst benämnd bolaget eller Asera, har ansökt om bearbetningskoncession enligt minerallagen (SFS 1991:45). Området Järkvissle K nr 1 är en del av den större Järkvisslefyndigheten. Planerad gruvverksamhet omfattar underjordsbrytning, anrikningsverk, sandmagasin, gråbergssupplag, vattenhanteringsanläggningar samt uppförande av övrig nödvändig infrastruktur. Ingen tidigare gruvverksamhet finns inom området.

Området är utpekad som riksintresse för naturvård (NRO22054 Nedre Indalsälven), friluftsliv (FY 07 Indalsälvens dalgång) och rennäring.

Naturskyddsföreningens sammanfattade synpunkter och yrkanden

Naturskyddsföreningen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) innehåller betydande brister avseende underlag, analys och redovisning av konsekvenser. Dessa brister försvårar avsevärt en samlad och rättssäker bedömning av påverkan på naturmiljö, vatten, markstabilitet och riksintressen.

Föreningen yrkar därför i första hand att ansökan om bearbetningskoncession avslås. I andra hand yrkar föreningen att MKB:n bedöms som otillräcklig för prövning.

Naturskyddsföreningens specifika synpunkter

1. Hushållning med mark- och vattenområden samt riksintressen

Det planerade koncessions- och industriområdet ligger inom riksintressen för naturvård, friluftsliv och rennäring. Något motsvarande riksintresse för mineralutvinning är inte utpekad.

Bolagets hänvisning till att ett sådant riksintresse är under utredning saknar relevans för den aktuella prövningen.

Enligt 3 kap. 10 § miljöbalken (SFS 1998:808) ska, vid konflikt mellan oförenliga

riksintressen, företrädare ges åt det eller de ändamål som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Då sådan konflikt saknas, följer att områden som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dessa värden (3 kap. 6 § andra stycket miljöbalken).

1.1 Rennäring

En rennäringssanalys har genomförts och bilagts MKB:n. Av analysen framgår att riksintresset för rennäring kommer att påverkas såväl direkt som indirekt av den planerade gruvverksamheten. Bolaget bedömer att verksamhetens samlade påverkan på rennäringssintresset medför obetydliga konsekvenser, vilket står i konflikt med Sametingets och Jijnevaerie samebys bedömning.

Sametinget (2025) framförde i sitt yttrande att *”den planerade gruvverksamheten riskerar att påtagligt skada riksintresset för rennäringen”*. Därtill motsätter sig Jijnevaerie sameby att bearbetningskoncession beviljas. Samebyns inställning är av avgörande betydelse vid bedömning av påverkan på riksintresset, liksom vid prövning av lokalisering och långsiktig hållbar markanvändning.

1.2 Naturvård, Natura 2000 och friluftsliv

I MKB:n beskrivs riksintresset för naturvård översiktligt, därtill är den begränsad vad gäller analys av påverkan, effekter och konsekvenser. Sammantaget dras slutsatser utan att frågan är tillräckligt utredd. Hur den planerade verksamheten påverkar riksintressets värden kan därmed inte anses redogjord. Sundsvalls kommun (2025) har betonat vikten av att bevara en sammanhängande opåverkad naturmiljö i dalgången, då fragmentering riskerar att påverka spridning och överlevnad för arter. Naturskyddsföreningen instämmer i detta och anser att gruvverksamhet skulle påtagligt skada naturmiljön.

Cirka två kilometer söder om koncessionsområdet ligger Natura 2000-området Höglands naturminne (SE710208), där den fridlysta orkidén guckusko förekommer. Arten är upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv och är beroende av kalkrika, näringsfattiga marker samt är känslig för hydrologiska förändringar. Bolagets bedömning att Natura 2000-området ligger utanför påverkansområdet för grundvattenavsänkning bygger på modellering behäftad med vissa osäkerheter. Även mindre förändringar i grundvattenförhållanden kan påverka hydrologiskt känsliga arter, vilket behöver beaktas i bedömningen.

MKB:n saknar därutöver underlag och samlad analys av hur buller, trafik, landskapsförändringar och minskad ostördhet påverkar riksintresset för friluftsliv.

1.3 Jord- och skogsbruk

Utöver de värden som området visar i förhållande till de utpekade riksintressena, så har området även betydelse ur nationell synpunkt till följd av areella näringar. Av 3 kap. 4 § miljöbalken följer att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och ska skyddas mot åtgärder som kan försvåra näringarnas bedrivande.

Länsstyrelsen (2025) efterfrågade en samlad beskrivning och bedömning av dessa näringar, vilka ändock inte inkluderats i MKB:n. Det framhålls av bolaget att det saknas jordbruk inom eller i direkt anslutning till koncessionsområdet. I sammanhanget bör beaktas att en gruvetablering kan påverka möjligheten att bedriva jord- och skogsbruk negativt inom ett större geografiskt område än koncessionsområdet. I realiteten finns även närliggande naturbetesmarker och jordbruksföretag med betesdjur för vilka osäkerhet och risker kvarstår på grund av bolagets underlåtenhet och bristfälliga MKB.

1.4 Kritiska råmaterial och prövningen i ett större sammanhang

Bolaget framhåller fyndighetens ekonomiska potential samt påtalar att litium finns på EU:s lista över kritiska råmaterial och därmed bedöms vara av betydelse för omställningen till ett fossilfritt samhälle. En ensidig hänvisning till ökad inhemsk råvaruproduktion enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om kritiska råvaror, ger dock inte en fullständig bild. Förordningen betonar även vikten av resurseffektivitet, cirkularitet och ökad återvinning. Användning av metaller och mineral, särskilt genom ny gruvverksamhet, bör med fördel prövas utifrån en mineralhierarki där minskad användning, återanvändning och återvinning prioriteras framför utvinning av jungfruliga råvaror (Naturskyddsföreningen 2015).

Samtliga, av bolaget innehavda, undersökningstillstånd inom Järkvisslefyndigheten utgör en sammanlagd yta på 12 122 hektar (Geovista 2025c). I direkt anslutning finns ytterligare beviljade undersökningstillstånd som innehas av andra bolag (Sveriges geologiska undersökning (SGU) u.å). Detta bör tas i beaktande och den ansökta bearbetningskoncessionen bör ses i en större helhet vad gäller påverkan från eventuell framtida gruvdrift i ett område som i dagsläget har ett helt annat användningsområde, utan tidigare påverkan från gruvverksamhet eller större industrier.

2. Geotekniska risker, ras och skred

Det planerade verksamhetsområdet är beläget i ett kuperat älvlandskap där jordarten ovan berg utgörs av morän- och silt. Enligt Statens geotekniska institut (SGI) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2021) ingår området i ett av tio nationella riskområden för ras, skred, erosion och översvämningar. Förändrade hydrologiska och hydrogeologiska förhållanden kan förväntas öka redan påtagliga risker.

Trots detta avser bolaget att genomföra geotekniska utredningar först i senare skede inför ansökan om miljö tillstånd.

Enligt 6 kap. 35 § miljöbalken ska MKB:n redovisa rådande miljöförhållanden samt identifiera och bedöma de miljöeffekter som verksamheten kan medföra. Länsstyrelsen (2025) angav uttryckligen behov av att MKB:n innehåller underlag om det aktuella området och dess förutsättningar, däribland att *"kommande utredningar måste reda ut risken för ras [...]"*.

Avsaknaden av en samlad geoteknisk stabilitetsutredning, som beaktar samverkande effekter av sprängning, vibrationer och grundvattenavsänkning, innebär att konsekvenser på markstabilitet inte kan bedömas. I förlängningen innebär detta att prövning av huruvida lokalisering är lämplig i förhållande till annan markanvändning (1) inte kan göras, alternativt (2) görs på ofullständiga grunder. Detta är inte förenligt med försiktighetsprincipen i 2 kap. 2-3 §§ miljöbalken eller kraven på specifik miljöbedömning 6 kap. 35 § miljöbalken.

3. Hydrologi, vattenmiljöer och miljö kvalitetsnormer

Planerad gruvverksamhet innebär bortledning av grundvatten, hantering av länshållnings- och lakvatten, uttag av råvatten samt utsläpp av vatten till recipient.

Trots genomförda utredningar kvarstår betydande osäkerheter avseende hydrologiska och hydrogeologiska förhållanden och påverkan. Bolagets påståenden om obetydliga konsekvenser saknar således tillförlitlighet. Dessa brister innebär att påverkan inte kan bedömas och att MKB:n därmed inte kan anses uppfylla kraven enligt 6 kap. 35 och 37 §§

miljöbalken.

3.1 Grundvatten

I Bilaga D5 (Geosyntec 2025a) anges att lokala heterogeniteter, sett över ett större område, bedöms ha begränsad effekt på det totala inflödet och påverkansområdet för grundvattensänkning. Modellen bygger dock på ett begränsat antal platsspecifika hydraultester och representerar spricksystemet genom förenklade sprickplan och zoner, varför osäkerheter finns. Lokala variationer, sprickzoner och kumulativa effekter kan innebära påverkan som inte fullt ut fångas i modellen.

I MKB:n uppges att brytningsgråberget kan ge upphov till lakvatten med lågt pH, ökad metallutlakning och innehålla förhöjda halter av metaller, samt att detta utan skyddsåtgärder kan spridas till grundvattenförekomster. Trots detta bedömer bolaget att påverkan på grundvattenkemi blir obetydlig, under förutsättning att uppsamling och rening av lakvatten genomförs.

Denna bedömning vilar på antaganden om framtida skyddsåtgärder vars funktion, effektivitet och långsiktighet inte redovisats. Detta är särskilt problematiskt då brytningsgråberget samtidigt beskrivs nyttjas som återfyllnadsmaterial i gruvan. Återfyllnad i underjordsutrymmen begränsar möjligheten till kontroll, uppsamling och rening av lakvatten och medför risk för långvarig påverkan på grundvatten även efter att verksamheten upphört.

3.2 MKN och ytvatten

Enligt 5 kap. 4 § miljöbalken är verksamheter som riskerar att försämra vattenstatus eller äventyra möjligheten att uppnå fastställda MKN inte tillåtna. Länsstyrelsen (2025) har uttryckligen påtalat att detta ska redogöras i MKB:n. Hanteringen av frågan är anmärkningsvärd i och med att bolaget avser utreda påverkan på MKN och behov av skyddsåtgärder, först i samband med en framtida prövning om miljötillstånd.

Bolaget uppger ett råvattenbehov om cirka 23 m³/h, men har ännu inte specificerat råvattenkälla. Inte heller recipient för utsläpp av överskottsvatten är fastställt. Såväl råvattenkälla som recipient måste tydligt anges för att påverkan på vattenförekomster och MKN ska kunna bedömas.

Vad gäller ytvatten inom området har den ej namngivna bäcken endast tilldelats preliminär naturvärdesklassning. Den akvatiska utredningen (Pelagia 2025a) har delvis kompletterat kunskapen om den andra bäcken i området - Björnbäcken, men motsvarande underlag saknas således för det mindre vattendraget.

3.4 Dricksvatten

Bolaget anger att inga kända dricksvattenförekomster, dricksvattentäkter eller enskilda brunnar finns inom påverkansområdet för grundvattensänkning och drar därav slutsatsen att påverkan och effekter uteblir. Denna slutsats bygger på snäva avgränsningar och på samma modellantaganden som, enligt ovan beskrivet, kan anses vara behäftad med vissa osäkerheter.

Avsaknad av uppgifter i SGU:s brunnsarkiv kan därutöver inte likställas med att privata eller äldre vattentäkter saknas. Detta bekräftas av att bolaget uppger att en privat vattentäkt finns i närheten av koncessionsområdet men ännu inte inventerats. För att bedöma påverkan på vatten är nödvändigt att inventering av närliggande brunnar utförs och redovisas inom ramen för prövning av bearbetningskoncession

Nedströms finns flera viktiga vattentäkter – Vivsta, Nolby och Grönsta – som tillsammans försörjer cirka 100 000 invånare med dricksvatten. Dessa måste beaktas särskilt vad gäller risker och påverkan.

4. Naturvärden och behovet av riktade inventeringar

Naturvärdesinventering har genomförts enligt SS 199000:2023 (Svenska institutet för standarder 2023) med detaljeringsgrad *medel*, samt med tilläggen *Naturvärdesklass 4* och *Detaljerad artförekomst* (Pelagia 2025b). Fältarbetet har skett under ett begränsat tidsspänn i mitten av juni, dagtid, och utan riktade inventeringar för särskilda artgrupper. Detta innebär att ett flertal arter sannolikt inte registrerats. Naturvärdesklassningen blir därmed förenad med osäkerhet, och området kan i realiteten hysa högre naturvärden än vad som redovisats.

Naturskyddsföreningen har utfört egna inventeringar av området med utbildade inventerare. Dessa har funnit ett stort antal rödlistade arter, som har registrerats på Artportalen under 2025 (se bifogade filer Karta reg artfynd Konc.området.pdf; Arter reg Artportalen Koc.området.xlsx).

Behovet av riktade inventeringar påtalades i avgränsningssamrådet av Länsstyrelsen (2025), Sundsvalls kommun (2025) och Naturskyddsföreningen. Det är anmärkningsvärt att detta ej beaktats. Vad gäller arter skyddade enligt artskyddsförordningen finns krav på specifika artutredningar (se exempelvis Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) mål nr P-14048-22, den 5 februari 2024 och MÖD mål nr P 10706-21, 20 december 2022).

Som påtalats av flera remissinstanser (Länsstyrelsen 2025; Sundsvall kommun 2025), förekommer bombmurkla, en fridlyst svampart upptagen i artskyddsförordningens Bilaga 2, i närområdet, liksom trolldruvemätare, en starkt hotad fjärilsart, i direkt anslutning till koncessionsområdet. Samtliga kända lokaler av fjärilens värdväxt är viktiga att skydda för artens långsiktiga överlevnad. Mot denna bakgrund bör inga mark- eller vattenåtgärder såsom dikning, markberedning eller förändringar av områdets hydrologi vidtas.

Länsstyrelsen (2025) har vidare pekat på möjligheten att överväga kompensationsåtgärder i enlighet med skadelindringshierarkin. Naturskyddsföreningen vill i sammanhanget understryka vikten av en tvådelad prövning. Kompensationsåtgärder bör inte användas som ett medel för att möjliggöra eller legitimera en i grunden olämplig åtgärd.

I Bilaga D7 (Pelagia 2025b) beskrivs att samtliga vattendrag inom utredningsområdet tilldelats preliminär klassning och att fördjupade inventeringar normalt krävs för en säker bedömning. Med den akvatiska utredningen (Pelagia 2025a) har underlaget delvis kompletterats vad gäller på Björnbäcken. Motsvarande kompletteringar saknas för det ej namngivna vattendraget, trots att bolaget påtalat att grundvattenavsänkning kan påverka flödet. Sammantaget kvarstår därmed osäkerheter avseende naturvärden och konsekvenser för arter.

4.1 Sekretess av skyddsvärda arter

Häckfågelinventeringen anges i rapporten (Pelagia 2025c) vara sekretessbelagd enligt 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400). Sekretessen framgår tämligen diskret, särskilt sett till omfattningen av samtliga underlag, vilket kan göra det svårt att uppfatta att uppgifterna är sekretessbelagda.

Naturskyddsföreningen vill framhålla att det är viktigt att sekretessbelagda uppgifter tydligt uppmärksammas och hanteras korrekt vid spridning av handlingar. Bolaget bör med fördel ha tydliggjort detta i samband med den hemställan om sekretess som i ansökan (Geovista 2025a) begärdes för malmbevisningen (Geovista 2025b).

5. Avfall

Länsstyrelsen (2025) har framfört behovet av en tillräcklig karakterisering av utvinningsavfallet för att bedöma utlakning, spridning av föroreningar samt påverkan på grund- och ytvatten och våtmarker, både under drift och efter avslutad verksamhet.

I Bilaga 1 (Geosyntec 2025b) tillhörande Bilaga D2 (Geosyntec 2025c) anges att den karakterisering, som ligger till grund för efterföljande bedömningar vad gäller; obetydlig påverkan på grundvatten, återfyllnad i gruvan av gråberg, samt efterbehandling utan fortsatt vattenrening, är inledande och begränsad.

I bolagets redovisning uppmärksammas flera inre motsägelser. Utvinningsavfallet klassificeras som icke-inert men inte farligt, vilket innebär att materialet inte är kemiskt stabilt över tid och kan ge upphov till reaktioner och utlakning. Trots detta föreslås gråberg, eventuellt även anrikningssand, användas som återfyllnad i underjordsgruvan utan att krav på uppföljning, kontroll eller långsiktigt säkerställande av skyddsåtgärder redovisas, och utan fortsatt länshållning eller vattenrening efter avslutad drift.

Vidare anges som efterbehandling att eventuellt förorenade massor kan grävas bort och omhändertas genom återfyllnad i underjordsgruvan (Geosyntec 2025c). En sådan hantering innebär att föroreningarna inte avlägsnas utan flyttas till en miljö med begränsade kontrollmöjligheter, vilket kan medföra långsiktig risk för spridning via grundvatten. Bolaget konstaterar även att sandmagasinet kan utgöra en risk för metallutlakning, men redovisar inte behovet av långsiktig vattenrening eller uppföljning efter efterbehandling.

6. Klimatpåverkan

Bolagets beskrivning av klimatpåverkan präglas av begränsningar vad gäller innehåll och analys. Av dessa kan nämnas att den förväntade driftsperioden på 13 år bör ses i relation till bolagets andra prospekteringsområden och möjligt framtida användning av anläggningen.

Snabba klimatförändringar och extrema väderhändelser, såsom skyfall, tas inte tillräckligt i beaktande. Bolaget påpekar att inga andra verksamheter i direkt närhet påverkar gruvdriften, men det är i sammanhanget av betydelse att även närliggande markanvändning, exempelvis skogsbruk, kan påverka mark- och vattenförhållanden vid kraftig nederbörd och således inverka på riskbilden.

Föreningen anser att klimatförändringarna bör beaktas i prövningen med avseende på verksamhetens riskbild och miljöeffekter. Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska försiktighetsmått vidtas för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet. Avsaknaden av analys av hur ökade nederbördsmängder, skyfall och förändrade flödesmönster påverkar markstabilitet, vattenhantering och riskbild innebär att MKB:n inte utgör ett tillräckligt underlag för att bedöma lokaliseringens lämplighet eller verksamhetens långsiktiga miljöpåverkan.

Naturskyddsföreningen
Västernorrlands län

Slutsatsen att verksamheten skulle leda till begränsad klimatpåverkan baseras delvis på antaganden om eldriven maskinpark och fossilfria leveranskedjor, utan redovisad genomförbarhet eller plan för realisering. En livscykelanalys av verksamhetens utsläpp och resursanvändning skulle ge ett mer realistiskt beslutsunderlag och vore nödvändigt för att verifiera bolagets antagande om begränsad klimatpåverkan.

Naturskyddsföreningen tackar för möjligheten att lämna synpunkter i rubricerat ärende. Vi har åsikter utöver detta och önskar, i händelse att ärendet fortgår, att få återkomma.

Vi ser fram emot att ta del av Länsstyrelsens beslut i ärendet.

Med vänliga hälsningar

Staffan Landström
Ordförande, Naturskyddsföreningens länsförbund i Västernorrland

Referenser

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd (2024). *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om upprättande av en ram för att säkerställa en säker och hållbar försörjning med kritiska råvaror.* eur-lex.europa.eu

Geosyntec (2025a). *PM Grundvattenmodellering, Bearbetningskoncession Järkvissle K nr 1, SE2300405, Asera Järkvissle BK*

Geosyntec (2025b). *Karakterisering och klassificering av utvinningsavfall, Ansökan om bearbetningskoncession, Järkvissle K nr 1. SE2300405, Asera Järkvissle BK*

Geosyntec (2025c). *Strategi för hantering av utvinningsavfall och efterbehandling, Järkvissle K nr 1. SE2300405, Asera Järkvissle BK*

Geovista (2025a). *Ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45) för området Järkvissle K nr 1. Uppdragsgivare: Asera Mining AB*

Geovista (2025b). *Järkvissle - Malmbevisning. GVR25008, Uppdragsgivare: Asera Mining AB*

Geovista (2025c). *Järkvissle - Teknisk bevisning. GVR25010, Uppdragsgivare: Asera Mining AB*

Länsstyrelsen Västernorrland (2025). *Samrådsyttrande inför ansökan om bearbetningskoncession för Järkvissle K nr 1, Sundsvalls kommun. dnr 438-2025*

Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) mål nr P-14048-22, den 5 februari 2024

Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) mål nr P 10706-21, 20 december 2022

Naturskyddsföreningen (2015). *Mineral - Naturskyddsföreningens policy.*
https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/05/11103156/mineral_Policy_0.pdf

Pelagia (2025a). *Akvatiska miljöundersökningar år 2024 vid Järkvissle, Sundsvalls kommun. Uppdragsgivare: Geosyntec AB*

Pelagia (2025b). *Naturvärdesinventering 2024 vid Järkvissle, Sundsvalls kommun. 559303-2443, 08-50242280, Uppdragsgivare: Geosyntec Consultants AB*

Pelagia (2025c). *Häckfågelinventering 2024 vid Järkvissle, Sundsvall kommun. Uppdragsgivare: Geosyntec AB*

Sametinget (2025). *Samrådsyttrande avseende ansökan om bearbetningskoncession för Järkvissle K nr 1 i Sundsvalls kommun. dnr 5.2.2-2025-876*

SFS 1998:808 Miljöbalk

SFS 1991:45 Minerallag

SFS 2009:400 Offentlighets- och sekretesslag

Statens geotekniska institut (SGI) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2021). *Riskområden för ras, skred, erosion och översvämning, Redovisning av regeringsuppdrag enligt regeringsbeslut M2019/0124/Kl. Karlstad, Linköping.*

Sundsvalls kommun (2025). *Yttrande över samrådsunderlag för Järkvissle K nr 1 (Bearbetningskoncession), Sundsvall kommun. MK-2025-97*

Sveriges geologiska undersökning (SGU) (u.å). *Mineralrättigheter.*
<https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-mineralrattigheter.html> [2026-01-30]

Svenska institutet för standarder (2023). *SS 199000:2023, Naturvärdesinventering (NVI) - Kartläggning och värdering av biologisk mångfald - Krav och vägledning.* Stockholm:SIS